

NJEMAČKO KINESKA SURADNJA U VOJNOM I INDUSTRIJSKOM PODRUČJU IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Topić, Duje

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:512565>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**NJEMAČKO-KINESKA SURADNJA U VOJNOM I INDUSTRIJSKOM
PODRUČJU IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA**

DUJE TOPIĆ

Split, 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA POVIJEST

**NJEMAČKO-KINESKA SURADNJA U VOJNOM I INDUSTRIJSKOM
PODRUČJU IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA:**

Njemačka vojna misija u Kini 1927.-1938.

Student: Duje Topić

Mentor: izv. prof. dr. sc. Edi Miloš

Split, kolovoz 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Pozadina odnosa.....	2
2. 1. Njemačko Carstvo i Kina do kraja Prvog svjetskog rata	2
2. 2. Utjecaj Prvog svjetskog rata na odnose dviju zemalja	3
3. Početak njemačke vojne misije	5
4. Max Bauer	6
4.1. Vizija nove moderne kineske vojske.....	6
4.2. Plan za razvoj industrije	7
5. Hermann Kriebel	9
6. Georg Wetzell	11
6.1. Obuka heterogene kineske vojske	11
6.2. Vatreno krštenje u Shanghaiu	13
7. Hans von Seeckt	15
7.1. Vojna reforma	15
7.2. Industrijske reforme	16
8. Alexander von Falkenhausen	18
8.1. Vojne reforme	19
9. Oluja na Dalekom istoku.....	20
9.1. Početak rata s Japanom	20
9.2. Kraj njemačke misije u Kini.....	21
10. Zaključak.....	23
11. Literatura	25
Sažetak	28
Abstract	29

1. Uvod

Ovaj završni rad obrađuje temu njemačko-kineske suradnje u vojnom i industrijskom području. Njemačko-kineska suradnja odvija se između dva svjetska rata i obilježena je radom njemačkih vojnih savjetnika u Kini. Njemačka je bila jedna od gubitnica Prvog svjetskog rata kojoj su nametnute brojna ograničenja. Najrigoroznije sankcije ticale su se vojske, koja je bila smanjena na samo 100 000 aktivnih pripadnika uz zabranu korištenja modernog oružja. Zbog toga će mnogi izvrsni njemački vojni časnici postati nezaposleni. S druge strane svijeta Kina je također prolazila veoma izazovno vrijeme. Početak dvadesetog stoljeća Kina je donio revoluciju kojom je 1912. zbačen posljednji car i uspostavljena je nestabilna republika. Revolucija 1912. će označiti početak unutarnjih podjela i borbi koje će trajati idućih nekoliko desetljeća. Kineska vlada s Chiang Kai-shekom će nastojati ujediniti i modernizirati podijeljenu državu, te je obraniti od teritorijalnih pretenzija Japana. Chiang će unajmiti brojne vojne strane stručnjake koji bi mu pomogli u svome naumu. Jedna od tih skupina će biti njemački vojni časnici.

Primarni cilj završnog rada je obraditi njemačko-kinesku suradnju s naglaskom na djelovanje njemačkih vojnih časnika u Kini. Rad će u prvom poglavlju opisati odnose između Kine i Njemačke neposredno prije početka njemačke misije, ali i samu situaciju u navedenim zemljama. U ostalim poglavljima, izuzev zadnjeg poglavlja rad obuhvaća djelovanje šefova njemačke vojne misije gdje se opisuje njihova uloga u reformama. Zadnje poglavlje opisuje početak Drugog kinesko-japanskog rata i kraj njemačke vojne misije.

2. Pozadina odnosa

2. 1. Njemačko Carstvo i Kina do kraja Prvog svjetskog rata

Za razumijevanje njemačko-kineske suradnje između dva svjetska rata, važno je razmotriti međusobne odnose u devetnaestom stoljeću. Tijekom navedenog razdoblja odnosi između država bili su zasnovani na ekonomskoj razmjeni. Većinu vremena Njemačka je Kinu smatrala ravnopravnom, što je rezultiralo dobrim bilateralnim odnosima. Trgovina dobiva zamah nakon potpisivanja mirovnog ugovora u Tianjinu 1858. i Pekinškog sporazuma 1860. Ovi sporazumi će otvoriti kinesko tržište zapadu, a Njemačka će postati druga po redu država u Kini po broju otvorenih poduzeća i tvornica. Kratkotrajno pogoršanje odnosa nastupit će smjenom kancelara Otta von Bismarcka i agresivnijom vanjskom politikom novog njemačkog cara.¹ Wilhelm II. okrunjen je 1888. u vremenu opće kolonizacije Afrike i Azije od strane europskih sila. Tijekom druge polovice devetnaestog stoljeća Kina je sve češće bila meta kolonijalnih sila poput Francuske i Rusije koje su u zadnjem desetljeću uspjele izboriti brojne gospodarske i teritorijalne ustupke. Ohrabren uspjesima svojih konkurenata, njemački car se odlučuje na sličan potez. Potaknut od strane pomorskih časnika Wilhelm II. počinje vršiti pritisak na Kinu u studenome 1896. Tražio je veliku pomorsku luku koja bi imala obećavajuće komercijalne veze s vlastitim zaleđem. Proći će godina dana diplomatskih pritisaka koji će kulminirati incidentom u kojem su ubijena dva njemačka misionara 1. studenog 1897. Wilhelm II. rado će iskoristiti incident kao povod za vojnu intervenciju 14. studenog 1897. u sklopu koje se njemački vojnici iskrcavaju u Shantungu. Kina na to nije imala odgovor, te je prisiljena pregovarati. Pregovori su dovršeni 6. ožujka 1898.², a Njemačka dobiva kolonije koje obuhvaćaju veliki dio poluotoka Shandong, Hankou i Tianjin.³ Posjed je iznajmljen na 99 godina, uz mogućnost izgradnje željezničke mreže na tom području.⁴ Unatoč ovim događajima, odnosi neće biti trajno narušeni. Bokserski ustanak je ponovno približio zemlje, koje će imati bliske odnose sve do izbijanja Prvog svjetskog

¹ Rodriguez, Robin L. „Journey to the East: The German Military Mission in China, 1927-1938“. Doktorska dizertacija, The Ohio State University, 2011., https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=osu1319222757&disposition=inline (pristupljeno 24. Lipnja 2023.), str. 30.

² Huenemann, Ralph William. *The Dragon and the Iron Horse: The Economics of Railroads in China, 1876-1937*. Cambridge, Massachusetts: Council on East Asian Studies, dis Harvard University: The Harvard University Press, 1984., <https://archive.org/details/dragonironhorsee0000huen> (pristupljeno: 26. lipnja 2023.), str. 50.-51.

³ Rodriguez, „Journey to the East“, 30.

⁴ Huenemann, *Dragon and the Iron Horse*, 51.

rata.⁵ Iznimnu strategijsku važnost imao je Qingdao koji postaje najveća njemačka prekomorska luka. Grad je ujedno bio matična luka istočnoazijske flote, sastavljene od krstarica Gneisenau i Scharnhorst uz pratnju od tri lake krstarice pod zapovjedništvom admirala Grafa von Spee-a. Izbijanje Prvog svjetskog rata u ljeto 1914. u Europi, ugrozilo je njemačke posjede u Kini. Veliko zanimanje za njemačke kolonije pokazao je Japan, koji u njima vidio uporište za buduću teritorijalnu ekspanziju. Japan se u Prvom svjetskom ratu svrstao uz Antantu na osnovu Anglo-japanskog saveza potpisanog još 1902. Dana 14. kolovoza 1914. Japan šalje Njemačkoj ultimatum da se povuče iz kineskih kolonija, a 23. kolovoza objavljuje rat. Početkom studenog Japan uz pomoć Ujedinjenog Kraljevstva započinje napad na njemačke kolonije, koje se službeno predaju 10. studenog 1914. Završetkom rata i potpisivanjem Mira u Versaillesu 28. lipnja 1919. Njemačka se pristaje odreći svih svojih posjeda. Kina će pod svoju kontrolu povratiti većinu njemačkih kolonija, s izuzetkom Qingdaoa koji će na veliko razočaranje pripasti Japanu.⁶

2. 2. Utjecaj Prvog svjetskog rata na odnose dviju zemalja

Potpisivanjem mira u Versaillesu 28. lipnja 1919. završen je Prvi svjetski rat koji je trajao od 1914. do 1918. Predvodnik Centralnih sila, Njemačko Carstvo priznalo je poraz. Mirovnim ugovor je Njemačku oslabio vojno, gospodarski i politički. Oslabljena Mirom u Versaillesu, Njemačka više nije bila imperijalna sila, te je morala mijenjati vanjskopolitički pristup. Kina je također bila ponižena Mirom u Versaillesu jer nije povratila sve kolonije bivšeg Njemačkog Carstva koje u međuvremenu postaje Weimarska Republika. Zadobivene stigme ishodom mirovne konferencije u Versaillesu vrlo brzo će ponovno zbližiti dvije države. Jedno od većih poniženja koje je Njemačka pretrpjela bile su rigorozna vojna ograničenja. Morala odreći vlastite mornarice i zrakoplovstva, a kopnena vojska je svedena na svega 100 000 vojnika. Ovim odlukama najveće ogorčenje je izazvano kod visoko rangiranih časnika njemačke vojske. Ubrzo nakon kraja rata visoki njemački časnici poput Hansa von Seeckta će tražiti kreativne načine izbjegavanja ograničenja Mira u Versaillesu, često na vlastitu odgovornost i bez pristanka vlade. Von Seeckt će se zalagati za tajnu suradnju Reichswehra s Crvenom armijom na području SSSR-a kako bi se zaobišla sankcije

⁵ Rodriguez, „Journey to the East“, 30.

⁶ Dillion, Michael. *China: a modern history*. London; New York: I.B. Tauris, 2012.

<https://archive.org/details/chinamodernhisto0000dill/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 4. srpnja 2023.), str. 153.-154., 175.-176.

Mira u Versaillesu i ostavila mogućnost budućeg naoružavanja. Postojao je veliki potencijal za sličnu suradnju u Kini, što se je moglo pozitivno odraziti i na trgovinsku razmjenu. Njemačka industrija uvijek je trebala manjak sirovina nadoknađivati uvozom, dok s druge strane Kina obiluje brojnim sirovina.⁷

Republika Kina također nije bila zadovoljna konferencijom u Versaillesu. Mirovni sporazum koji je uglavnom bio oblikovan kako bi zadovoljio zapadne interese izazvao je ponovno poniženje i veliko nezadovoljstvo među Kinezima. Njihova delegacija je odbila potpisati mirovni sporazum zbog nepravedne odredbe kojom su njemačka prava u Kini prenesena na Japan. Sukladno toj odluci Japan je dobio Qingdao i sva ostvarena njemačka prava iz 1898. Ovakav rasplet događaja izazvat će veliko ogorčenje i oštru reakciju kineske javnosti.⁸

⁷ Rodriguez, „Journey to the East“, 17.-19.

⁸ Scott, David. *China and the International System 1840-1949: Power, Presence, and Perceptions in a Century of Humiliation*. Albany, New York: State University of New York Press, 2008.
<https://dscottcom.files.wordpress.com/2019/07/china-international-system-19th-century.pdf> (pristupljeno 4. srpnja 2023.), str. 206.

3. Početak njemačke vojne misije

U ljeto 1927. izaslanstvo Chiang Kai-sheka pregovara s generalom Erichom Ludendorffom o mogućem zapošljavanju kao savjetnika kineskom predsjedniku. Ludendorff odbija ponudu i predlaže Maxa Bauera koji 15. studenog 1927. dolazi u Hong Kong. Susret s Chiangom će čekati do 23. prosinca kada se osobno susreće s kineskim predsjednikom. Tijekom tog susreta, Bauer prihvaća ponudu i postaje prvi njemački savjetnik u Kini.⁹ Bio je kompetentan i iskusan kandidat za navedeni posao. Pokazao se je kao izuzetan tehnički stručnjak koji je izvrsno poznao kompleksnu vezu između industrije i vojske. Osim tehničkog znanja bio je vrlo iskusan u političkom djelovanju, što mu je pomoglo u razumijevanju kineske političke klimu, prema kojoj je prilagodio program modernizacije vojske i industrije.¹⁰ Nekoliko mjeseci nakon susreta s kineskim predsjednikom, Bauer se mora vratiti u Njemačku kako bi sačuvao svoju mirovinu. Prije polaska u ožujku 1928. sa sobom će povesti kinesku delegaciju predvođenu Chen Yijem koja je trebala promicati kineske industrijske, vojne i političke interese. Tijekom svog boravka u domovini, Bauer je mukotrpno radio na okupljanju i zapošljavanju sposobnih kandidata za rad u Kini. Prvenstveno je tražio vojne časnike, ali nije zanemario industrijalce koji su trebali pomoću u razvoju i izgradnji kineske industrije, željezničke infrastrukture, itd. Njegov povratak će izazvati pozitivan odaziv vojnih časnika i tvrtki poput proizvođača zrakoplova Junkers, a kako bi se novo stvoreni odnos sačuvao i unaprijedio Bauer je taj zadatak povjerio trgovačkom odjelu kineske misije u Njemačkoj i Berlin Bürou pod vodstvom Bernharda Wauricka.¹¹

⁹ Fox, John P. „Max Bauer: Chiang Kai-Shek's First German Military Adviser“. *Journal of Contemporary History*, sv. 5, br. 4 (1970.), <https://www.jstor.org/stable/259863> (pristupljeno 7. srpnja 2023.), str. 27.-29.

¹⁰ Rodriguez, „Journey to the East“, 27.

¹¹ Fox, „Max Bauer“, 30.

4. Max Bauer

4.1. Vizija nove moderne kineske vojske

Tijekom svoje službe u njemačkoj vojsci prije angažmana u Kini, Max Bauer je stekao dragocjeno iskustvo. Bio je topnički časnik koji je tijekom svoje službe značajno pridonio razvoju novih taktika tijekom Prvog svjetskog rata. Najvažniji angažman Bauera tijekom Prvog svjetskog rata bilo je provođenje Hindenburgovog programa koji je trajao od 1916. do 1918.. Hindenburgov program je predviđao potpuno prilagođavanje njemačke industrije i njezine proizvodnje potrebama njemačke vojske. Rukovodeća pozicija koju je imao u Hindenburgovom programu, omogućit će Baueru da shvati kompleksnu povezanost između vojske, njezine modernizacije i industrije.¹² Svoju ulogu u Prvom svjetskom ratu će spomenuti u intervjuu nakon povratka iz Njemačke u Kinu pred kraj 1928.:

„Tijekom Velikog rata, moj zadatak bio je mobilizirati ekonomske i industrijske resurse Njemačke u interesu njemačke vojske. Tada sam stekao određeno znanje o upravljanju velikim industrijskim poduzećima. To znanje sada je na raspolaganju generalu Chiangu i njegovoj zemlji.“¹³

Bauer je bio svjestan i dobro upoznat s problemima koji su opterećivali Kineze. Vojska središnje vlade i milicije vojskovođa brojile su ogroman broj pripadnika s različitim stupnjem uvježbanosti i kvalitete njihove opreme. Glavna strategija im je bila oslanjanje na vlastite brojke. Bauer želi uvesti potpuni zaokret time što skreće oslonac prema profesionalnosti, na štetu brojnosti. Predlaže demobilizaciju velikog dijela postrojbi jer prema njegovom iskustvu iz Prvog svjetskog rata vojske s ogromnim brojem ljudi su zastarjele. Također opremanje velikog broja vojnika modernim oružjem iziskivao bi velike financijske izdatke koje Kina nije bila u stanju podnijeti.¹⁴

Dugotrajan plan modernizacije kineske vojske Bauer će započeti nakon okupljanja njemačkih vojnih časnika tijekom svog putovanja u Njemačku. Po povratku u Kinu u studenome 1928. pokreće program obuke pod nazivom Prva modelna divizija. Tada kineska vojska još uvijek debelo kaska za modernim vojskama poput Francuske, Velike Britanije ili svog budućeg protivnika Japana. Za prvi korak Bauer isključivo odlučuje odabrati samo jednu diviziju koja se sastojala od pomno probranih kineskih časnika. Predviđeno je da

¹² Rodriguez, „Journey to the East“, 28.

¹³ *Ibid*, 45.

¹⁴ *Ibid*, 38.

divizija dobije teoretsko i terensko uvježbavanje u trajanju od šest mjeseci pod nadzorom njemačkih savjetnika s pratnjom prevoditelja. Po uspješnom završetku obuke divizija je trebala postati uzor i kamen temeljac za uvježbavanje ostalih kineskih postrojbi u budućnosti.¹⁵ Osim modela ustroja divizije, Bauer je izradio plan za obuku kineskih časnika kojeg je napravio po uzoru na njemački Kriegsakademie. Promovirao je ideju o zajedničkoj početnoj obuci za sve časnike, neovisno o rodu oružanih snaga kojemu pripadaju. Takav pristup može biti koristan tijekom bitke gdje uvijek postoji mogućnost gubitka komunikacije. U tom slučaju časnici bi trebali pretpostaviti sljedeći korak svojih kolega na osnovu prethodne obuke.¹⁶ Veliki potencijal Bauer je vidio u zrakoplovstvu i njegovom utjecaju na bojištu. Zavisno o vrsti, zrakoplovi su mogli vršiti brojne zadatke poput izviđanja, transporta, presretanje, bombardiranje, itd. Upoznat s lošom ekonomskom situacijom Bauer predlaže Chiang Kai-sheku da uvede nekoliko vrsta zrakoplova: jednomotorne lakše, dvomotorne i višemotorne teže zrakoplove koji bi raznim preinakama mogli zadovoljiti sve potrebe kineske vojske.¹⁷

4.2. Plan za razvoj industrije

Plan modernizacije kineske vojske usko je bio povezan s industrijskim prilikama države. Modernizacija vojske bila je nemoguća bez razvoja domaće industrije. Usku poveznicu između modernizacije vojske i razvoja industrije Bauer je najbolje opisao u jednom od svojih intervjuua 1928:

„Kina nema organiziranu industriju. Moraju krenuti ispravno, jer je skupo i teško ispravljati pogreške kasnije. Ako mogu biti od pomoći u pomaganju da krenu ispravno, onda mogu nešto učiniti ovdje. Ovdje ima toliko toga za napraviti u industriji da nema smisla govoriti o organiziranju nacionalne vojske dok ne postoji nacionalna industrija, jer bez nacionalne industrije nijedna vojska ne može biti dobra.“¹⁸

Poučen primjerom ujedinjenja domovine, veliku pažnju je pridodavao razvoju infrastrukture. Posebno željeznice koje imaju važnu ulogu kod transporta vojske, ali posjeduju i druge važne značajke. Kod njemačkog slučaja željeznica je povezala razne

¹⁵ Walsh, Billy K. „The German Military Mission in China, 1928-38“ *The Journal of Modern History*, sv. 46, br. 3 (Rujan, 1974), <https://www.jstor.org/stable/1877322> (pristupljeno: 12. srpnja 2023.), str. 504.

¹⁶ Rodriguez, „Journey to the East“, 41.

¹⁷ *Ibid*, 40.

¹⁸ *Ibid*, 50.

udaljene krajeve, omogućivši bržu komunikaciji i širenje ideja, te protok robe. Boljom povezanošću između različitih regija omogućeno je savladavanje regionalizama i lokalizama, te ujedinjenje njemačkih pokrajina u jednu državu. Integracijski faktor željeznica itekako je bio poznat Baueru, te ga je htio iskoristiti u Kini s ciljem jačanja središnje vlasti. Kina je tada bila rascjepkana i prožeta unutarnjim borbama za vlast različitih lokalnih vojskovođa koji su organizirali i predvodili vlastite milicije.¹⁹

Potrebna industrijalizacija i modernizacija vojske bili su dugotrajan i vrlo skup proces. Bauer je bio iznimno vrijedan savjetnik jer je znao prepoznati koje su stvari potrebne, a koje luksuz, čime će značajno pomoći lošije razvijenoj Kini da izbjegne nepotrebne troškove. Tijekom dvadesetih godina zrakoplovstvo bilježi veliki napredak. Razvijaju se brojni tipovi aviona i zadaće koje mogu obavljati poput: transporta, kopnene podrške, bombardiranje, stvaranje zračne nadmoći, itd. Upoznat s lošim kineskim ekonomskim prilikama, Bauer predlaže Chiangu da odabere samo dva tipa aviona koji bi bili sposobni obavljati širi spektar zadaća i pokrene njihovu proizvodnju. Ovime bi se značajno uštedjelo na proizvodnji i održavanju aviona, te bi se pojednostavnili potrebni industrijski temelji koje bi tek trebalo izgraditi. Razvoj mornarice bio bi usmjeren stvaranju manje flote. Prema Baueru nije bilo potrebno izgraditi veliku flotu poput onih što posjedovale kolonijalne sile, već je manja flota bila dovoljna za kineske potrebe. Ratna mornarica imala bi ulogu zaštite obale i luka, uz mogućnost narušavanja neprijateljskih logističkih i trgovačkih ruta.²⁰

¹⁹ Rodriguez, „Journey to the East“, 58.

²⁰ *Ibid*, 50.-51.

5. Hermann Kriebel

Dana 6. svibnja 1929. nakon oboljenja od malih boginja umire Max Bauer. Tijekom svog kratkog mandata vođe njemačke misije u Kini postavio je dobre temelje za svoje buduće nasljednike od kojih je Chiang Kai-shek mnogo očekivao.²¹ Bauera će zamijeniti njegov zamjenik Hermann Kriebel koji preuzima čelno mjesto u vođenju njemačke misije. Služio je u njemačkoj vojsci kroz Prvi svjetski rat, te je bio član njemačke komisije za primirje. Neposredno nakon rata će se zbliziti s Erichom Ludendorffom i Adolfom Hitlerom, s kojima će biti jedan od glavnih sudionika propalog Pivskog puča iz 1923.²² Na veliko razočaranje svijetu, mandat novog šefa će trajati samo godinu dana. Važan uzrok lošeg suradnje s Chiangom bila je sama priroda njemačkog savjetnika. Kriebel je bio izvrstan časnik koji se istakao svojim djelovanjem u Prvom svjetskom ratu i bio je odličan taktičar. Tijekom svog djelovanja previše pažnje je davao vojnom aspektu misiji, na štetu industrijske modernizacije koju je u potpunosti zapostavio. Također su mu nedostajale mnoge pozitivne osobine Bauera poput fleksibilnosti, znatiželje za kinesku kulturu, želje za shvaćanje kineskog društva i politike. Stoga pojednostavljeno gledano, Kriebela možemo opisati kao krutog i tvrdoglavog vojnika koji je usko usredotočen na svoje prioritete i struku, zanemarujući ostale čimbenike.²³ Politička situacija u Kini, također nije išla na ruku novom voditelju njemačke misije. Njegovo imenovanje na čelo vojne misije, istovremeno je kraju krhke stabilnosti koju je Kina uživala dok je Bauera bio na njenom čelu. Savezništvo brojnih vojskovođa i Kuomintanga²⁴ je narušeno, te ponovno dolazi do rasplamsavanja unutarnjeg sukoba.²⁵ Najbolji primjer nesuglasica između Kriebela i Chianga možemo uočiti na pitanju Sjeverne ekspedicije iz 1926. koja je označila pobjedu snaga središnje vlade nad sjevernim vojskovođama, ali ne potpunu. Kuomintang je vojno porazio vojskovođe s kojima će sklopiti labavi savez. Mišljenja su se razilazila zbog provođenja izvornog Bauerovog plana demobiliziranja kineskih postrojbi s ciljem stvaranja manje i profesionalnije vojske. Milicije sjevernih vojskovođa bile su predviđene za demobilizaciju, ali Chiang je odugovlačio s provođenjem

²¹ Rodriguez, „Journey to the East“, 74.-75.

²² Liu, Frederic Fu. *A military history of modern China, 1924-1949*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1956. <https://archive.org/details/militaryhistoryo00liuf/page/n5/mode/2up> (pristupljeno: 15. srpnja 2023.), str. 74.-75.

²³ Rodriguez, „Journey to the East“, 74.-75.

²⁴ Kuomintang (kineski: Narodna stranka, nacionalisti) politička stranka nastala 1912. Bila je vodeća politička opcija i međunarodno priznata vlast u Kini između dva svjetska rata. Prvi vođa je bio Sun Jat-sen kojeg će 1925. naslijediti Chiang Kai-shek.

²⁵ Dreyer, Edward L. *China at war, 1901-1949*. London; New York: Longman, 1995. <https://archive.org/details/chinaatwar1901190000drey/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 16. srpnja 2023.), str. 151.-152.

odluke zbog vanjske ugroze. Navedena situacija je frustrirala Kriebela jer je navedene milicije smatrao opasnim destabilizirajućim faktorom koji kočće reforme i modernizaciju.²⁶ Ipak i nakon njegove smjene Kriebel će se vratiti u Kinu u travnju 1934., gdje će vršiti dužnost konzula u Shanghaiu do veljače 1941. Na novoj poziciji će se istaknuti lobiranjem za nabavu njemačkog oružja.²⁷

²⁶ Rodriguez, „Journey to the East“, 78.-79.

²⁷ Liu, *A military history of modern China, 1924-1949*, 75.

6. Georg Wetzell

U svibnju 1930. nakon godinu dana teških nesuglasica između Hermanna Kriebela i Chiang Kai-sheka, vodstvo njemačke misije će preuzeti Georg Wetzell. Imenovanje novog šefa će obradovati kineski stranu, ali i njemačke savjetnike koji su imali velike nade. Wetzell bio je iskusni vojnik sa sličnom karijerom kao Max Bauer. Veteran je Prvog svjetskog rata tijekom kojeg je bio podređen Erichu Ludendorffu. Kao i svoj prethodnik bio je odličan vojnik s mnogo znanja o vojnoj obuci, operacijskom i taktičkom djelovanju vojske, koje će dobro prenijeti kineskim jedinicama pod obukom njemačkih savjetnika. Unatoč svojim izuzetnim vojnim sposobnostima, Wetzell je bio zaknut za neke ključne osobine potrebnima za vodstvo misije. Kao i svoj prethodnik nije bio političar ni diplomat već oličenje krutog i tvrdoglavog njemačkog vojnika. Nedostajalo mu je razumijevanja za kineski mentalitet i političke prilike, što će ga često dovoditi u sukob s Chiangom. Dugoročno planiranje, ekonomske prilike i strategija industrijskog razvoja Kine bili su od sekundarne važnosti Wetzellu koji ih je vidio kao popratne stvari modernizacije vojske.²⁸

6.1. Obuka heterogene kineske vojske

Obuka kineske vojske nije bila jednostavan posao njemačkim savjetnicima koji su u svom radu nailazili na brojne prepreke i opoziciju. Kineska vojska bila je izrazito heterogena i podložna igrama moći brojnih interesnih grupa i pojedinaca. Manjak centralizirane zapovjedne strukture omogućio je brojnim kineskim časnicima široku autonomiju djelovanja unutar vojske, često na štetu interesa vlade u Nankingu. Također postojao je veliki broj kineskih časnika koji su odbijali surađivati s njemačkim savjetnicima, dodatno potkopavajući rad Nijemaca. Opskrba kineske vojske ratnom opremom pokazat će se vrlo izazovnom zbog nerazvijene industrije. Nepostojanje središnjeg sustava opskrbe i izostanak jakog središnjeg lanca zapovijedanja izazvat će veliku neravnotežu u opremanju vojske. Kineske postrojbe bile su opremane od strane svojih zapovjednika koji su samostalno vršili narudžbe vojne opreme u Shanghaiu, čvorištu trgovine i poslovanja s inozemstvom. Rezultat takve politike će biti manjak standardizacije i jednodolnosti unutar kineske vojske koji će kao posljedica imati praktične poteškoće, te sprječavanje stvaranja nacionalne vojske.²⁹

²⁸ Rodriguez, „Journey to the East“, 106.-107.

²⁹ Rodriguez, „Journey to the East“, 115.-116., 124.-125.

Njemački savjetnici uvježbavali su kinesku vojsku kako bi se u budućnosti mogla oduprijeti japanskoj. Ironična je razina prisutnosti japanskog utjecaja u Kini. Japan je u očima brojnih Kineza bio uspješan primjer države koja je uspjela provesti modernizaciju, a pritom zadržati vlastitu kulturu. Također mnogi kineski časnici, među njima i Chiang Kai-shek su pohađali japanske vojne škole. Primijetivši veliki utjecaj japanske vojske u Kini, Georgu Wetzellu će jedan od glavnih prioriteta će biti iskorijeniti japanski utjecaj i zamijeniti ga njemačkim. Wetzellovo mišljenje o japanskom utjecaju najbolje se vidi u njegovom mišljenju u prosincu 1931. upućenom Chiangu nakon Mukdenskog incidenta i bitke za Shanghai: „*Japan nije imao interes za ujedinjenu Kinu, a još manje za modernu vojsku na kopnu, vodi ili u zraku.*“. Tako slobodno možemo reći kako su japanski vojni savjetnici zapravo trojanski konj, koji su pomagali Japanu u osvajanju i stvaranju liste kolaboracionista u Kini.³⁰

Wetzell uložio je veliki napor u obuku časničkog kadra. Poučen svojim iskustvom i djelovanjem u njemačkoj vojsci zalagao se za otvaranje artiljerijske škole. Uvidjevši veliki nedostatak artiljerije i manjak obrazovanog kadra, Wetzell će snažno lobirati kod Chianga za otvaranje škole, a jednom prilikom će izjaviti kineskom zamjeniku ministra za rat: „*Kao što znate, najvažnija stvar u ratu je dobro pješništvo i dobra artiljerija, ali iznad svega odlična suradnja (Zusammenwirkung) te dvije ruke.*“. Godine 1932. otvara se škola za artiljeriju, ali na veliko razočarenje njemačkih savjetnika. Čelno mjesto škole ne će biti dodijeljeno Nijemcu već kineskom časniku obučenom prema japanskim standardima.³¹ Najveće ostvarenje su 87. i 88. divizija obučene prema njemačkim standardima. Predložak za ove postrojbe zamislio je Max Bauer, te su one prema njemu trebale biti nukleus moderne kineske vojske. Spomenute divizije bile su opremljene modernim oružjem i primile su najbolju obuku pod nadzorom pukovnika Eberharda von Wangenheima i bile su pod zapovjedništvom pro-njemačkog generala Feng Yipeia.³² Spomenute divizije će ubrzo pokazati važnost i vrijednost njemačkog savjeta u vojnim djelovanjima protiv raznih kineskih ratnih vođa, a pravi test će se dogoditi 1932. u Shanghaiu, u borbama protiv Japanaca.

³⁰ *Ibid*, 116.-117., 119.

³¹ *Ibid*, 137.

³² Sutton, Donald S. „German Advice and Residual Warlordism in the Nanking Decade: Influences on Nationalist Military Training and Strategy“. *The China Quarterly*, br. 91 (rujan 1982.): <https://www.jstor.org/stable/653363> (pristupljeno 22. srpnja 2023.), str. 393.-394.

6.2. Vatreno krštenje u Shanghaiu

Jedan od prvih izazova za kinesku vojsku i njemačku vojnu misiju bila je bitka za Shanghai 1932. U to vrijeme, Shanghai je imao izuzetno važnu ulogu kao poslovno središte koje je privuklo poslovne ljude iz cijelog svijeta. Zahvaljujući svojoj ekonomskoj dinamici, grad je postao multinacionalno središte u Kini, privlačeći ljude različitih narodnosti poput Japanaca, Amerikanaca, Britanaca i Francuza, koji su tu radili i živjeli.³³

Povod za početak sukoba bio je fizički napad na japanske budističke svećenike od strane Kineza. Incident će iskoristiti japanska strana za vojnu intervenciju, dodatno pogoršavajući već tada iznimno napete odnose još od incidenta u Mukdenu iz 1931.³⁴ Bitka je započela japanskim zračnim i artiljerijskim napadima, uopći ne mareći za potencijalne civilne žrtve i iskrcavanjem marinaca u Shanghaiu. Za obranu grada bila je zadužena 19. armijska skupina, kojoj će tijekom bitke kao pojačane biti poslani 5. armija uz pomoć 87. i 88. divizije.³⁵ Kako bi se kineske jedinice mogle suprotstaviti japanskim koje su bile bolje opremljene, mobilnije i imala jaču vatrenu moć, njemački časnici će predložiti kopanje rovova. Potpomognuti domaćim dobrovoljcima, branitelji će početi s kopanjem serije rovova u Shanghaiu kako bi neutralizirali protivničku superiornost i natjerali napadača na dugu i krvavu bitku.³⁶ Nijemci su savjetovali primjenu *elastične obrane*, doktrine koju su razvili tijekom Prvog svjetskog rata na zapadnom frontu gdje je vladao rovovski rat. Osnovna ideja elastične obrane je iscrpljivanje napadača uz istodobno održavanje snage branitelja. Prema ovoj doktrini, branitelji bi postavili nekoliko linija obrane sastavljenih od više rovova i utvrđenih točaka, najčešće bunkera koji bi imali artiljerijsku podršku.³⁷ Savjeti njemačkih časnika će omogućiti inferiornoj kineskoj vojsci da zadrži japansku vojsku preko mjesec dana, odolijevajući žestokim napadima s kopna, mora i zraka. Posebno su se istaknule 87. i 88. divizija koje su osim uspješne obrane provele nekoliko uspješnih protunapada, prisiljavajući neprijatelja na povlačenje.³⁸

³³ Jordan, Donald Allan. *China's trial by fire: the Shanghai War of 1932*. Ann Arbor: University of Michigan press, 2001. <https://archive.org/details/chinastrialbyfir0000jord> (pristupljeno 23. srpnja 2023.), str. 115.

³⁴ Fenby, Jonathan. *Generalissimo: Chiang Kai-shek and the China he lost*. London: Free Press, 2003. <https://archive.org/details/generalissimochi0000fenb/page/n7/mode/2up> (pristupljeno 23. srpnja 2023.), str. 209.-210.

³⁵ Rodriguez, „Journey to the East“, 129.

³⁶ Jordan, *China's Trial by Fire*, 115.

³⁷ Lupfer, Timothy T. *The Dynamics of Doctrine: The Changes in German Tactical Doctrine in the First World War*. Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute, US Army Command and General Staff College, 1981. https://archive.org/details/bub_gb_8jI3CaPI_UC (pristupljeno 25. srpnja 2023.), str. 12.

³⁸ Rodriguez, „Journey to the East“, 133.-134.

Razvojem događaja, japanska vojska će u konačnici natjerati kinesku vojsku na povlačenje. Ipak u očima brojnih Kineza bitka za Shanghai bile je moralna pobjeda. Kineska vojska je po prvi uspjela oduprijeti se modernoj japanskoj vojsci.³⁹ Posljedice bitke su bile značajne, a njezin ishod će snažno utjecati na njemačku vojnu misiju. Chiang Kai-shek bio je odlučan u sprječavanju ponovnog poniženja od strane kolonijalne sile i čvrsto se zalagao za pružanje otpora Japanu. Unatoč želji da sačuva dostojanstvo svoje nacije, Chiang je ipak pod svaku cijenu htio izbjeći otvoreni rat s Japanom. Stoga bitka za Shanghai je zadržala lokalni karakter jer je branitelju, ali i napadaču bilo u interesu izbjeći eskalaciju. S druge pak strane Georg Wetzell zagovara pregovore s Japanom od početka sukoba jer je bitku smatrao kobnom za modernizaciju kineske vojske. Njegovo ne razumijevanje političkih okolnosti i nemar za kineski nacionalni ponos nepovratno će narušiti odnose s Chiangom. Po završetku bitke za Shanghai, Chiang će postepeno marginalizirati Wetzella i početak će tražiti njegovu zamjenu.⁴⁰

³⁹ Jordan, *China's Trial by Fire*, 235.-236.

⁴⁰ Rodriguez, „Journey to the East“, 136.-138.

7. Hans von Seeckt

Tijekom četiri godine, Georg Wetzell je pružio mnogo vrijednih vojnih savjeta Chiang Kai-sheku. Njemački savjeti su bili iznimno korisni Kinezima tijekom bitke za Shanghai 1932., kada su postigli prve uspjehe protiv Japana. Unatoč izvrsnim vojnim savjetima, došlo je do pogoršanja odnosa između njemačke i kineske strane. Wetzellova krutost, nedovoljno razumijevanje kineske političke situacije, kulture i mentaliteta te manjak fokusa na industrijalizaciju gotovo su rezultirali otkazivanjem suradnje. Obe strane su shvaćale ozbiljnost situacije, a jedino rješenje je bilo pronaći zamjenu Wetzellu. Igrom slučaja general Hans von Seeckt će postati novi šef njemačke vojne misije.

Hans von Seeckt prvi put dolazi u Kinu u svibnju 1933. na poziv svog prethodnika Wetzella. Prvi posjet će trajati dva mjeseca. U tom periodu će prepoznati brojne probleme koji su utjecali na odnose između njemačke i kineske strane, te će ponuditi prijedloge za njihovo rješavanje. Poziciju voditelja njemačke misije von Seeckt će preuzeti 1934. kada se ponovno vraća u Kinu. Ondje će ostati do 1935. kada se zbog lošeg zdravlja vraća u Njemačku. Unatoč odlasku, von Seeckt će iz domovine nastaviti marljivo raditi na unapređenju njemačko-kineskih odnosa sve do svoje smrti 1936. godine.⁴¹

7.1. Vojna reforma

Hans von Seeckt je imao ključnu ulogu u stvaranju i oblikovanju Reichswehra tijekom Weimarske Republike. Mirom u Versaillesu njemačkoj vojsci su nametnute restrikcije koje su je svele na minimum. Unatoč rigoroznoj restrikciji, ocu Reichswehra je ovo bila prilika za organiziranje moderne vojske. Von Seeckt je smatrao kako su velike vojske stvar prošlost, te je modernu vojsku temeljio na malom broju pripadnika koji bi bili dobro uvježbani i opremljeni.⁴² Reichswehr bi bio sastavljen od dobrovoljaca, a ne od obveznika kao što je bio prijašnji slučaj. Osim profesionalnih jedinica, bile bi stvorene i razne milicije koje bi imale ulogu potpore. Milicije su bile slabije obučene i primarna svrha im je bila stvaranje baze ljudi za moguću mobilizaciju. Von Seeckt će raskinuti s njemačkom vojnom tradicijom koja zagovara brojčanu nadmoć, te će se fokusirati na kvalitetu manjih vojnih postrojbi. Naglasak novog tipa oružanih snaga će biti mobilnost i brzina, koji bi uz

⁴¹ Rodriguez, „Journey to the East“, 152., 189.-190.

⁴² Strohn, Matthias. „Hans von Seeckt and His Vision of a 'Modern Army'“ u: *War in History*, sv. 12, br. 3 (Ožujak 1949.) <https://www.jstor.org/stable/26061714> (pristupljeno 29. srpnja 2023.), str. 318.

dobru opremljenost i vodstvo bili ključni čimbenici modernog ratovanja.⁴³ Mirom u Versaillesu Reichswehr je bio ograničen na samo 100 000 profesionalnih vojnika. Ograničenje na 100 000 pripadnika bilo je prestrogo za oca Reichswehra, koji se ipak nadao malo većem broju. Ipak von Seeckt će iskoristiti situaciju, te će od 100 000 vojnika napraviti elitnu vojsku. Reichswehr će služiti kao dobra osnova za proširenje, što će se dogoditi kada Njemačkoj bude omogućeno ponovno naoružavanje. Kinezi su bili dobro upoznati s djelovanjem von Seeckta u poslijeratnim godina, te su imali iznimno poštovanje prema njemu. Nadali su se kako će novi šef njemačke misije napraviti identičnu reformu s kineskim oružanim snagama.⁴⁴

Hans von Seeckt će nastaviti provoditi reforme svojih prethodnika, što će otvoreno priznati ostalim njemačkim savjetnicima. Zalagat će se za demobilizaciju većine kineske vojske, te stvaranju manjih i elitnih jedinica *Lehrbrigade*. Nastavit će sa standardizacijom oružja i opreme, te se nastavlja obuka kineskih časnika u dotadašnjem obliku. Modernizacija kineske vojske neće biti dugo u središtu pozornosti von Seecktu. Više će se posvetiti industrijalizaciji i ostalim pitanjima, dok će vojna pitanja prepustiti u nadležnost svojem podređenom i budućem nasljedniku generalu Alexanderu von Falkenhausenu.⁴⁵

7.2. Industrijske reforme

Imenovanje Hansa von Seeckta bila je vatrogasna mjera koja je uspjela spasiti njemačku misiju od njezinog otkazivanja. Kriebel i Wetzell postavili su dobre temelje za modernizaciju kineske vojske, ali ostale aspekte misije poput industrijalizacije su zanemarili. Njihov nasljednik će najviše energije uložiti u industrijalizaciju i trgovinsku razmjenu između dviju zemalja, koje će označiti kao glavne prioritete. Najveći kineski problem bila je slabo razvijena industrija, naročito ratna koja nije mogla pratiti korak s mnogobrojnom i slabo opremljenom kineskom vojskom. Isticao i poticao je Kineze da stvore vlastitu industrijsku bazu, koju bi mogli upotrebljavati za vojne, ali i civilne svrhe. Njezina važnost bi se najviše osjetila tijekom rata jer bi se smanjila ovisnost o uvozu opreme, koji bi bio ugrožen ili

⁴³ Corum, James Sterling. *The roots of Blitzkrieg: Hans von Seeckt and German military reform*, Lawrence, Kansas: University Press of Kansas, 2005.
<https://archive.org/details/rootsofblitzkrie0000coru/page/28/mode/2up> (pristupljeno 3. kolovoza 2023.), str. 29.-30.

⁴⁴ Rodriguez, „Journey to the East“, 157.

⁴⁵ *Ibid*, 160.-161.

ometan. Von Seeckt će savjetovati Chiang Kai-sheku suradnju s europskim, pretežito njemačkim vojnim poduzećima od kojih će nabavljati opremu, barem dok se ne razvije domaća industrija. Trgovinska razmjena Kine i Njemačke također će zadobiti posebnu pažnju von Seeckta koji je uvidio koristi za obje zemlje. Njemačkoj je nedostajalo sirovina za vlastitu industriju, pogotovo nakon dolaska nacista na vlast koji kroz 1934.-1935. započinju s politikom ponovnog naoružavanja. S druge strane Kina ima velike zalihe sirovina koje je mogla zamijeniti za industrijske proizvode iz Njemačke. Tako će početkom 1934. voditi pregovori između kineskih i njemačkih predstavnika uz posredovanja von Seeckta i Chianga. Pregovori će rezultirati potpisivanjem tajnog trgovačkog ugovora „Ugovor o razmjeni kineskih sirovina i poljoprivrednih proizvoda za njemačke industrijske i druge proizvode“ 23. kolovoza 1934. između Kine i njemačkog industrijskog koncerna HAPRO. Ovaj trgovački sporazum bio je prvi trgovački sporazum još od devetnaestog stoljeća koji je tretirao Kinu ravnopravno sa zapadnim trgovačkim parterom. Ugovor je ujedno označio i vrhunac dostignuća njemačke misije. Pogoršanjem vlastitog zdravlja von Seeckt je primoran 1935. vratiti se u domovinu. Ipak odlazak nije značio kraj njegovog rada. Tijekom svojih posljednjih godina života u Njemačkoj, von Seeckt će i dalje raditi na poboljšanju trgovinskih odnosa. Svojim lobiranjem će poticati njemačke tvrtke i koncerne na suradnju s Kinom.⁴⁶

⁴⁶ Rodriguez, „Journey to the East“, 182.-184., 197.-190.

8. Alexander von Falkenhausen

Alexander von Falkehausen dolazi u Kinu 1934. zajedno s Hansom von Seecktom koji je tada postao vođa misije. U vremenu svog prethodnika obnašao je funkciju načelnika stožera, te mu je prepuštena briga o obuci i modernizaciji kineskih oružanih snaga. Čelno mjesto von Falkenhausen će preuzeti nakon smrti von Seeckta 1936. Vodeću funkciju će obnašati sve do 1938. kada Adolf Hitler povlači njemačke savjetnike i prekida misiju.

Kinu je prvi put posjetio 1900. u službi njemačke carske vojske kao dobrovoljac u ekspediciji protiv Bokserskog ustanka. Godine 1910. će biti poslan u Japan kako bi proučio japansku vojsku, dok će 1912. postati članom njemačkog vojnog atašea u Tokiju. Navedenu poziciju će obnašati sve do izbijanja Prvog svjetskog rata. Von Falkehausenovi posjeti Dalekom istoku početkom dvadesetog stoljeća upoznat će ga s kineskom i japanskom kulturom, za koje će razviti veliki interes. Kao dio vojnog atašea će imati priliku upoznati se s japanskom vojskom i njezinom doktrinom. Boravak u Japanu će biti od velike koristi von Falkenhausenu, što će vješto koristiti tijekom svog angažmana u Kini. Kao i von Seeckt, pripadnik je pruske aristokracije. Njegova manira i poznavanje kineskih prilika pomoći će mu ostvariti dobar radni i prijateljski odnos s Chiangom i ostalim kineskim dužnosnicima. Bitna razlika između von Falkenhausena i njegovih prethodnika je poznavanje japanskog jezika, što mu je omogućilo izravnu komunikaciju s kineskim predsjednikom koji je učio japanski jezik tijekom školovanja u Japanu. Izravna komunikacija s Chiangom će pomoći pri stvaranju dubokog prijateljstva koje će trajati sve do kraja njihovih života.⁴⁷

⁴⁷ Rodriguez, „Journey to the East“, 205.-207., 212.-213.

8.1. Vojne reforme

Alexander von Falkenhausen bio je zadužen za obuku i modernizaciju kineske vojske još od ljeta 1934. kada je bio načelnik stožera Hansu von Seecktu. Svoju zadaću je preuzeo u ključnom trenutku. Završetkom vojnih kampanji protiv komunista 1935. nastupit će kratki period mira sve do 1937. kada izbija rat s Japanom. Von Falkenhausen je bio svjestan važnosti trenutka koji je bio idealan za prijeko potrebnu modernizaciju i reformu kineskih oružanih snaga. Cilj je bio smanjiti i transformirati ogromnu i neefikasnu kinesku vojsku u manju, ali učinkovitu borbenu silu. Napokon će započeti s primjenom *Aufbaupläne*, nacrt vojske kojeg je još njegov prethodnik predvidio za modernizaciju kineskih snaga. Plan je bio je identičan preustroju Reichswehra nakon Prvog svjetskog rata. Njime se je predviđalo smanjenje kineske vojske s dvjesto na deset divizija. Preostale jedinice bi sadržavale sve odlike modernog ratovanja; pješništvo, zrakoplovstvo, topništvo, inženjerija, vezisti i motoriziranih jedinica. Časnički kadar bio bi educiran svim vještinama modernog ratovanja. Uspješnom provedbom plana stvorio bi se *Grippe* ili kostur moderne kineske vojske koji bi se kasnije prema potrebi lako proširio.⁴⁸

Kako bi provjerio napredak postrojbi uvježbavanih pod njemačkim nadzorom, von Falkenhausen se odlučuje održavati velike vojne vježbe. Prva će se održati krajem 1934. i bila je pravi ispit za kinesku vojsku, ali i njemačke vojne savjetnike. Postrojbe uvježbavane njemačkim instruktorima pokazale su zadivljujuće rezultate. Vježba je istaknula prednosti tehnologije i moderne obrambene doktrine. Pozitivni rezultati će potvrditi vrijednost rada njemačkih savjetnika, čime će se otkloniti sumnje i učvrstiti međusobno povjerenje. Zadovoljan rezultatima prve vojne vježbe von Falkenhausen će pred kraj 1935. sazvati novu i još opsežniju. Na drugom izdanju će sudjelovati tri divizije uz korištenje moderne tehnike i naoružanja poput tenkova, zrakoplovstva, itd. Proučavajući rezultate vojnih vježbi von Falkenhausen je smatrao kako je kineska vojska zabilježila veliki napredak i kako je vrlo blizu stvaranju prethodno spomenutih deset modernih divizija.⁴⁹

⁴⁸ Rodriguez, „Journey to the East“, 232.-234.

⁴⁹ *Ibid*, 235.-237.

9. Oluja na Dalekom istoku

9.1. Početak rata s Japanom

U noći 7. srpnja 1937. dogodio se je incident kraj mosta Marco Polo u Peking. Zbog manjka komunikacije i nesporazuma dolazi do razmjene vatre između kineskih i japanskih postrojbi, što rezultira žrtvama. Unatoč stradavanju vojnika, okršaj je bio lokalnog karaktera i nije bio namješten ili namjerno potaknut. Već 11. srpnja zapovjednici će dogovoriti primirje i prekid vatre kako bi spriječili eskalaciju sukoba i mogući otvoreni rat. Nažalost vlade sukobljenih strana neće priznati primirje i poduzet će djelovanja koja dovode do otvorenog rata. Početni stav japanskog premijera Konoe Fumimare bio je izbjeći eskalaciju sukoba. Mirno rješenje nije se sviđjelo dijelu japanske javnosti, te će vršiti veliki pritisak na vladu. Smatrali su ne poduzimanje vojne akcije velikom sramotom za Japan jer bi time pokazali slabost prema arogantnim Kinezima. Pritisak javnosti će u konačnici potaknuti japanskog premijera da odobri slanje dodatne tri divizije na mjesto incidenta. Velika je ironija samo vrijeme donošenja odluke, zbog činjenice da je donesena na isti dan kada i primirje 11. srpnja. S druge pak strane Chiang Kai-shek je bio odlučan suprotstaviti se agresoru. Proglasio je dogovoreno primirje ništavnim i započeo je raspoređivati dodatne postrojbe na mjesto incidenta. Svoju odluku donosi uzimajući nekoliko čimbenika u obzir. Smatrao je Kinu ekonomski, politički i vojnom jačom nego li 1931. kada je Japan izvršio agresiju na Mandžuriju nakon incidenta u Mukdenu. Također pretpostavlja kako japansko gospodarstvo nije sposobno podnijeti izdatke dugotrajnog rata i da će uspjeti pridobiti podršku svjetskih sila. Nadao se inozemnoj podršci zbog sve veće izolacije Japana na međunarodnoj pozornici, koja je bila rezultat japanske agresivne vanjske politike.⁵⁰ Obje strane imali su krive procjene o vlastitoj, ali i suparnikovoju snazi. Japanci su smatrali kako će i ovaj put imati posla s kineskom vojskom koja pada u rasulo nakon jednog zadanog udara. Arogantan stav Japanaca vuče korijene od incidenta u Mukdenu 1931., kada su odlučno porazili Kineze bez većih muka. Vrijeme će pokazati kako je ta pretpostavka bila apsolutno pogrešna. Kroz tridesete godine kineske oružane snage zahvaćaju korjenite reforme i proces modernizacije. Stoga kineska vojska 1937. je bila puno ozbiljnija sila nego li 1931. Ipak i Kinezi su pogriješili u procjeni jer su sami sebe precijenili. Loše procjene i manjak interesa za

⁵⁰ Iriye, Akira. *The origins of the Second World War in Asia and the Pacific*, London; New York: Longman, 1987. <https://archive.org/details/rootsofblitzkrie0000coru/page/28/mode/2up> (pristupljeno 7. kolovoza 2023.), str. 41.

kompromis će rezultirati izbijanjem Drugog kinesko-japanskog rata koji će potrajati sve do kraja Drugog svjetskog rata 1945.⁵¹

9.2. Kraj njemačke misije u Kini

Izbijanje Drugog kinesko-japanskog rata 7. srpnja 1937. nije bilo u njemačkom interesu. Dolaskom Hitlera na vlast 1933. njemačka vanjska politika prema Dalekom istoku nije bila precizno definirana. Treći Reich je imao interesa za suradnju s obje sukobljene strane. Suradnja s Kinom značila je pristup prijeko potrebnim sirovinama za vlastitu industriju i unosnu gospodarsku suradnju. S druge pak strane Japan je bio azijska sila s kojom su nacisti željeli suradnju kako bi ostvarili ciljeve svoje vanjske politike. Plod nedosljedne vanjske politike prema Dalekom istoku bio je rezultat velike podjele unutar krugova njemačke vlade. Ministarstvo rata i vanjskih poslova gajili su simpatije prema Kini, s druge pak strane Joachim von Ribbentrop s njegovim vlastitim uredom *Deinstelle* je snažno podržavao Japan. Po izbijanju sukoba Treći Reich nije odmah čvrsto zauzimalo stranu. Eskalacija sukoba ugrožavala je njemačke ekonomske i političke interese. Nastojeći očuvati vlastite interese, Njemačka će se predstaviti kao mogući posrednik za diplomatsko rješenje sukoba. Prolaskom vremena i razvojem događaja simpatije prema Japanu će jačati, te će odnijeti prevagu. Presudni čimbenik biti će Hitler koji naginje na japansku stranu, ali bio je svjestan ovisnosti o kineskim sirovinama. Na početku sukoba zalaže se za neutralnost, koja s vremenom prerasta u otvorenu podršku Japanu.⁵² Proljeće 1938. je označilo prijelomnu točku u njemačkom pogledu na sukob. Nakon odbijanja prijedloga za mir s obje strane, 22. travnja 1938. Hitler na nagovor novog ministra vanjskih poslova von Ribbentropa donosi odluku o povlačenju njemačkih savjetnika iz Kine. Von Falkenhausen odgovara 30. travnja kako naglo povlačenje nije jednostavno zbog pravnih i financijskih razloga. Naime njemački časnici bili su ugovorima vezani s kineskom vladom i njih nije bilo moguće jednostrano raskinuti. Veliki udarac zadaje Hermann Göring sredinom svibnja, kada naređuje obustavu dostave oružja

⁵¹ Boyle, John Hunter. *China and Japan at War 1937-1945: The Politics of Collaboration*. Stanford: Stanford University Press, 1972. <https://archive.org/details/chinajapanatwar10000boyl/page/70/mode/2up> (pristupljeno 7. kolovoza 2023.), str. 67.

⁵² Weinberg, Gerhard Ludwig. *Hitler's Foreign Policy, 1933-1939: The Road to World War II*. New York: Enigma Books, 2010. <https://archive.org/details/hitlersforeignpo0000wein/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 9. kolovoza 2023.), str. 413.-415.

Kini.⁵³ Von Falkemhausen i njemački ambasador Oscar Trautmann će nastojati svim sredstvima odugovlačiti s povlačenjem njemačkih savjetnika. U svibnju von Ribbentrop pojačava svoj pritisak i traži trenutno povlačenje njemačkih savjetnika. Ističe mogućnost kompenzacije financijske štete od jednostranog raskida ugovora, ali spominje kako je naredba o povlačenju savjetnika izričita Hitlerova naredba. Velike brige za Trautmanna i von Falkenhausena bile su sudbine časnika po povratku u domovinu, posebno Židova.⁵⁴ S vremenom von Ribbentrop postajući nervozniji sve više zaoštrava retoriku, u tolikoj mjeri da je zaprijetio njemačkim savjetnicima oduzimanje državljanstva i zapljenu imovine. Uvidjevši silinu pritiska i zbog odličnih odnosa s njemačkim savjetnicima, kineska vlada ih odlučuje osloboditi od potpisanih ugovora. Von Falkenhausen će nakon dugo vremena ipak biti prisiljen popustiti, te će 24. lipnja 1938. objaviti svoje posljednje obraćanje svojim kolegama kao šef misije. Iako je bio spreman odreći se vlastitog državljanstva, imao je obitelj na koju je trebao računati. Još su uvijek bile svježe rane od *Noći dugih noževa* 1934. kada je u čistkama izgubio jednog rođaka.⁵⁵ Dana 5. srpnja 1938. njemački savjetnici ukrcavaju se na vlak u Wuhanu i započinju svoj odlazak, označavajući time kraj svoje misije u Kini.⁵⁶

⁵³ Fox, John P. *Germany and the Far Eastern crisis 1931-1938: A Study in Diplomacy and Ideology*, Oxford: Clarendon Press, 1982. <https://archive.org/details/germanyfareaster0000foxj/page/314/mode/2up> (pristupljeno 12. kolovoza 2023.), str. 312.-315.

⁵⁴ Fox, *Germany and the Far Eastern Crisis*, 317.-319.

⁵⁵ Rodriguez, „Journey to the East“, 272.-273.

⁵⁶ Fox, *Germany and the Far Eastern Crisis*, 324.

10. Zaključak

Njemačko-kineska suradnja usko je vezana uz misiju njemačkih vojnih časnika u Kini. Njihova glavna zadaća bila je modernizacija kineskih oružanih snage, koje su trebale pomoći Chiang Kai-sheku u političkom ujedinjenju rascjepkane države i obranu od japanske invazije. Njemački savjetnici radili su također na razvoju kineske industrije, prvenstveno vojne, ali i unaprjeđivanju diplomatskih odnosa između dvije zemlje. Bili su neka vrsta posrednika koji su trebali postaviti temelje za buduće njemačko-kinesko savezništvo. Misija se odvija između dva svjetska rata, u vrlo zahtjevnim vremenima za obje nacije. Kinezi su bili opterećeni unutarnjom političkom podjelom i nestabilnošću uz stalnu vanjsku prijetnju Japana. S druge pak strane Nijemci prolaze kroz veliku gospodarsku krizu koja će pomoći Hitleru u preuzimanju vlasti 1933. Časnici koji su radili u Kini, bili su iskusni profesionalci i značajno su pripomogli u modernizaciji kineskih oružanih snaga. Kao veterani Prvog svjetskog rata osjećali su veliku dužnost prema službenju domovinu. Radom za Chianga smatrali su kako stvaraju i oblikuju budućeg saveznika u borbi protiv komunizma (njihovog najvećeg ideološkog neprijatelja). Ekonomska razmjena između dviju država bila je vrlo značajni faktor u odnosima. Njemačka je dobila pristup ogromnom tržištu sirovina koje su joj bile prijeko potrebne za industriju, osobito nakon pokretanja programa naoružavanja. Zauzvrat Kinezi dobivaju vojnu opremu i usluge obuke oružanih snaga od veterana Prvog svjetskog rata, koji ih upoznaju s inovativnim lekcijama i doktrinama. Vojne reforme njemačkih savjetnika će pokazati se ključnima u nadolazećem ratu. Japan će poprilično samouvjereno i arogantno napasti Kinu, misleći kako će je pokoriti brzo i bez većih problema. Ipak dočekao ih je dugotrajan i iscrpljujući rat koji je trajao od 1937.-1945. Drugi kinesko-japanski rat bio je iznimno krvav i obje strane su platile visoku cijenu u ljudskim životima. Dugotrajan rat u Kini značajno će utjecati i na razvoj događaja u Drugom svjetskom ratu. Sukob će natjerati Japan da posveti veliku količinu resursa u borbi protiv kineske vojske, značajno ograničavajući njegovo djelovanje na ostalim bojištima poput pacifičkog bojišta. Njemačka vanjska politika također je nastradala. Adolf Hitler je u Japanu vidio saveznika protiv Sovjetskog Saveza, te je očekivao njegovu podršku zbog potpisivanja Antikominternskog pakta. Smatrao je Japan dovoljno snažnom silom s kojom bi zajedno osvojio SSSR i izbrisao komunizam s lica Zemlje. No na Hitlerovu žalost njegov saveznik će biti previše zauzet ratom u Aziji, stoga neće dobiti očekivanu vojnu pomoć s istoka. Kina će u dugotrajnom ratu pretrpjeti ogromne materijalne i ljudske žrtve, ali će uspjeti opstati i završiti rat na pobjedničkoj strani. Cijena preživljavanja ipak će se pokazati prevelikom. Ubrzo nakon

kraja Drugog svjetskog rata obnavlja se građanski rat komunista i Kuomintanga. Nacionalisti će izgubiti i bili su prisiljeni skloniti se na Tajvan 1949. Jedan od glavnih razloga poraza bile su krvave posljedice rata s Japanom jer su upravo nacionalističke postrojbe podnijele najveće gubitke s kineske strane. Dok su komunisti puno uspješnije uspjeli sačuvati svoju vojsku i proširiti svoj utjecaj u državi.

Njemačka misija u Kini imala je dalekosežne posljedice koje je rijetko tko mogao predvidjeti. Njemačka je pronašla tržište sirovina za vlastitu industriju, što je omogućilo Hitleru da započne s pripremama za Drugi svjetski rat. Kina je ostvarila prijeko potrebnu modernizaciju dijela oružanih snaga što joj je pomoglo u preživljavanju prvih sukoba kada je bila prepuštena samoj sebi. Vezivanje japanske vojske će odigrati ključnu ulogu u Drugom svjetskom ratu. Savezništvo Njemačke i Italije s Japanom neće biti dobro usklađena, što će rezultirati smanjenjem njihove učinkovitosti. Zbog loše suradnje Sile osovine će u konačnici izgubiti Drugi svjetski rat. Stoga uzimajući u obzir brojne učinke i posljedice kinesko-njemačke suradnje i njemačke misije, s pravom možemo reći da su bile dalekosežne i značajno su utjecale na razvoj povijesti dvadesetog stoljeća.

11. Literatura

Boyle, John Hunter. *China and Japan at War 1937-1945: The Politics of Collaboration*. Stanford: Stanford University Press, 1972.

<https://archive.org/details/chinajapanatwar10000boyl/page/70/mode/2up> (pristupljeno 7. kolovoza 2023.)

Corum, James Sterling. *The roots of Blitzkrieg: Hans von Seeckt and German military reform*, Lawrence, Kansas: University Press of Kansas, 2005.

<https://archive.org/details/rootsofblitzkrie0000coru/page/28/mode/2up> (pristupljeno 3. kolovoza 2023.)

Dillion, Michael. *China: a modern history*. London; New York: I. B. Tauris, 2012.

<https://archive.org/details/chinamodernhisto0000dill/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 4. srpnja 2023.)

Dreyer, Edward L. *China at war, 1901-1949*. London; New York: Longman, 1995.

<https://archive.org/details/chinaatwar1901190000drey/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 16. srpnja 2023.)

Fenby, Jonathan. *Generalissimo: Chiang Kai-shek and the China he lost*. London: Free Press, 2003. <https://archive.org/details/generalissimochi0000fenb/page/n7/mode/2up> (pristupljeno 23. srpnja 2023.)

Fox, John P. *Germany and the Far Eastern crisis 1931-1938: A Study in Diplomacy and Ideology*, Oxford: Clarendon Press, 1982.

<https://archive.org/details/germanyfareaster0000foxj/page/314/mode/2up> (pristupljeno 12. kolovoza 2023.)

Fox, John P. „Max Bauer: Chiang Kai-Shek's First German Military Adviser“. *Journal of Contemporary History*, sv. 5, br. 4 (1970.): 21-44. <https://www.jstor.org/stable/259863> (pristupljeno 7. srpnja 2023.)

Huenemann, Ralph William. *The Dragon and the Iron Horse: The Economics of Railroads in China, 1876-1937*. Cambridge, Massachusetts: Council on East Asian Studies, dis Harvard University: The Harvard University Press, 1984.

<https://archive.org/details/dragonironhorsee0000huen> (pristupljeno: 26. lipnja 2023.)

Iriye, Akira. *The origins of the Second World War in Asia and the Pacific*, London; New York: Longman, 1987. <https://archive.org/details/rootsofblitzkrie0000coru/page/28/mode/2up> (pristupljeno 7. kolovoza 2023.)

Jordan, Donald Allan. *China's trial by fire: the Shanghai War of 1932*. Ann Arbor: University of Michigan press, 2001. <https://archive.org/details/chinastrialbyfir0000jord> (pristupljeno 23. srpnja 2023.)

Liu, Frederic Fu. *A military history of modern China, 1924-1949*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1956. <https://archive.org/details/militaryhistoryo00liuf/page/n5/mode/2up> (pristupljeno: 15. srpnja 2023.)

Lupfer, Timothy T. *The Dynamics of Doctrine: The Changes in German Tactical Doctrine in the First World War*. Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute, US Army Command and General Staff College, 1981. https://archive.org/details/bub_gb_8jI3CaPI_UC (pristupljeno 25. srpnja 2023.)

Rodriguez, Robin L. „Journey to the East: The German Military Mission in China, 1927-1938“. Doktorska dizertacija, The Ohio State University, 2011. https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=osu1319222757&disposition=inline (pristupljeno 24. lipnja 2023.)

Scott, David. *China and the International System 1840-1949: Power, Presence, and Perceptions in a Century of Humiliation*. Albany, New York: State University of New York Press, 2008. <https://dscottcom.files.wordpress.com/2019/07/china-international-system-19th-century.pdf> (pristupljeno 4. srpnja 2023.)

Strohn, Matthias. „Hans von Seeckt and His Vision of a 'Modern Army'“ u: *War in History*, sv. 12, br. 3 (ožujak 1949.): 28-34. <https://www.jstor.org/stable/26061714> (pristupljeno 29. srpnja 2023.)

Sutton, Donald S. „German Advice and Residual Warlordism in the Nanking Decade: Influences on Nationalist Military Training and Strategy“. *The China Quarterly*, br. 91 (rujan 1982.): 386-410. <https://www.jstor.org/stable/653363> (pristupljeno 22. srpnja 2023.)

Walsh, Billy K. „The German Military Mission in China, 1928-38“ *The Journal of Modern History*, sv. 46, br. 3 (Rujan, 1974): 502-513. <https://www.jstor.org/stable/1877322> (pristupljeno: 12. srpnja 2023.)

Weinberg, Gerhard Ludwig. *Hitler's Foreign Policy, 1933-1939: The Road to World War II*. New York: Enigma Books, 2010.
<https://archive.org/details/hitlersforeignpo0000wein/page/n5/mode/2up> (pristupljeno 9. kolovoza 2023.)

Sažetak

Njemačko-kineska suradnja u vojnom i industrijskom području između dva svjetska rata usko je vezana uz njemačku vojnu misiju u Kini 1927.-1938. Gospodarske i političke prilike u Njemačkoj i Kini tijekom međuratnog razdoblja će zbližiti te dvije zemlje. Njemačka vojna misija će stvoriti preduvjete za suradnju između dvije države, od koje su obje imale koristi. Njemačka vojna misija je trajala otprilike jedno desetljeće, tijekom kojeg je imala nekoliko šefova. Bitno je naglasiti da unatoč tome što je bila vojnog karaktera, ona se nije isključivo fokusirala na vojna pitanja. Bavila se vojnim, industrijskim, gospodarskim i diplomatskim pitanjima odnosa između dviju zemalja. Misija počinje s Maxom Bauerom koji ostvaruje početne kontakte, te okuplja zainteresirane njemačke časnike. Zbog svoje smrti Bauer će kratko biti šef misije, ali će ostvariti obećavajući početak. Njegovi nasljednici Hermann Kriebel i Georg Wetzell neće ostvariti dobar dojam zbog manjka razumijevanja za kineske političke prilike i tijekom njihovog mandata njemačka misija ulazi u krizu. Odnosi Kineza i njemačkih časnika će pasti na niske grane, u tolikoj mjeri da je Chiang Kai-shek skoro prekinuo suradnju. Godine 1934. Hans von Seeckt postaje glavnim savjetnikom. Uspio je popraviti narušene odnose i misiji daje novi polet. Mandati von Seeckta i njegovog nasljednika Alexandera von Falkenhausena označit će vrhunac ostvarenja njemačke misije. Von Falkenhausen preuzima vodstvo misije 1935. i bit će posljednji šef misije. Njemačka vojna misija završava 1938. kada izbija Drugi kinesko-japanski rat. Hitler će tada zbog solidarnosti sa svojim novim saveznikom Japanom povući njemačke časnike.

Ključne riječi: njemački vojni savjetnici, Kina, industrija, vojska, Chiang Kai-shek

Abstract

German-Chinese cooperation in the military and industrial sectors between the two World Wars is closely tied to the German military mission in China from 1927 to 1938. Economic and political conditions in Germany and China during the interwar period brought these two countries closer together. The German military mission laid the groundwork for collaboration between the two states, both of which benefited from it. The German military mission lasted for approximately a decade, during which it had several leaders. It's important to emphasize that despite its military nature, it didn't exclusively focus on military matters. It dealt with military, industrial, economic, and diplomatic issues in the relationship between the two countries. The mission began with Max Bauer, who established initial contacts and gathered interested German officers. Due to Bauer's death, he briefly headed the mission but made a promising start. His successors Hermann Kriebel and Georg Wetzell didn't make a good impression due to their lack of understanding of Chinese political conditions, and during their tenure, the German mission faced a crisis. Relations between the Chinese and German officers deteriorated to the point that Chiang Kai-shek nearly terminated the cooperation. In 1934, Hans von Seeckt became the chief advisor. He managed to mend the strained relations and gave the mission a new impetus. The terms of von Seeckt and his successor Alexander von Falkenhausen marked the peak of the German mission's achievements. Von Falkenhausen took over the mission's leadership in 1935 and became its final head. The German military mission concluded in 1938 with the outbreak of the Second Sino-Japanese War. Hitler, in solidarity with his new ally Japan, withdrew German officers at that time.

Key words: German military advisors, China, industry, military, Chiang Kai-shek

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja DUJÉ TOPIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce POVIJESTI I POVIJESTI UMJETNOSTI izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 22.9.2023.

Potpis

Dujé Topić

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: DUJE TOPIĆ

Naslov rada: NJEMAČKO-KINESKA SURADNJA U VOJNOM
I INDUSTRIJSKOM PODRUČJU IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Znanstveno područje i polje: POVIJEST, EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST 20. STOLJEĆA, I.

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
EDI MILOŠ izv. prof. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

TONIJA ANDRIĆ izv. prof. dr. sc.

EDI MILOŠ izv. prof. dr. sc.

ZVONIMIR FORKER asistent

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 22. 9. 2023.

Potpis studenta/studentice: Duje Topić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.